

ALUSTUSVIHKO

**Sos.-dem. Työläisnaisliiton XIII
edustajakokoukselle**

**Kokous pidetään 28—31 p:nä
lokakuuta 1932 Helsingin
Työväentalolla**

K E R T O M U S

S. Sos.sdem. Työläisnaisliiton toiminnasta 1/6 1929—1/9 1932.

LIITTOTOIMIKUNTA.

Viimeisessä liittokokouksessa 28—31. 6. 1929 valittiin liittotoimikuntaan puheenjohtajaksi Miina Sillanpää. Vakinai-
siksi jäseniksi: Anni Huotari, Aino Pettersson, Lyyli Takki,
Olga Tainio, Anna Aalto ja Hilda Seppälä. Varajäseniksi:
Maria Paaso, Emmi Huttunen, Viivi Roslander, Laina Leh-
tonen, Emmi Ahola ja Helmi Valta.

Liittotoimikunta on toimijallaan pitänyt 40 kokousta,
joissa pykälää pöytäkirjaan on merkitty 475.

Kokouksissa ovat jäsenet käyneet seuraavasti: Hilda Sep-
pälä 38, Miina Sillanpää 37, Anni Huotari 35, Olga Tainio 29,
Anna Aalto 27, Aino Pettersson 20 ja Lyyli Takki 19 kertaa.
Varajäsenet: Emmi Huttunen 38, Maria Paaso 29, Helmi
Valta 25, Viivi Roslander 23, Laina Lehtonen 21 ja Emmi
Ahola 19 kertaa. Liiton toimitsijat Elsa Metsäranta 9 ja Elli
Nurminen 3 kertaa.

Varapuheenjohtajana on ollut Anni Huotari, sihteerinä ja
rahastonhoitajana maalisk. 31 p:ään 1932 asti Hilda Sep-
pälä. Liiton palveluksessa v. 1928 alusta lähtien Elsa Metsä-
ranta ja Vera Lehtosalo ja v. 1931 helmikuun 1 p:stä kiinni-
tettiin liiton palvelukseen kotitalousneuvoja Emmi Korppi-
nen seuraavan vuoden maaliskuun 1 p:ään asti, sekä kurs-
sien ohjaajaksi Elli Nurminen. Saman vuoden kesäkaudella
otettiin liiton toimistoon harjoittelijaksi Anna Narinen.

V. 1930 kesäkuussa oli kurssityössä mukana puolen kuu-
kauden ajan Tilda Leppänen.

TUONEN SATOA.

Mieliä järkyttäväksi tapaukseksi muodostui v. 1932 maaliskuussa liiton monivuotisen sihteerin, Hilda Seppälän kuolema. Se ei ollut raskas tappio ainoastaan sosialidemokraattiselle naisliikkeelle Suomessa, vaan se oli sitä myöskin kansainvälisessä mielessä, koskien isku koko sosialidemokraattiseen työväenliikkeeseen. Keskeisenä, aloite- ja järjestelykykyisenä henkilönä hän harvinaisen työtarmonsä avulla vei eteenpäin sos.-dem. naisliikettä sen kolmentoista vuoden ajan, jonka hän ehti päivälleen olla liiton palveluksessa.

Hilda Seppälän kuoleman johdosta perustettiin hänen nimeään kantava rahasto, jota osastot ja yksityiset voivat kurtuttaa. Rahastoon kertyvät varat on ajateltu tulevaisuudessa käyttää yksinäisten äitien ja orpojen kodin hyväksi, joka aate vainajan eläessä oli lähellä hänen sydäntään. Rahastoon onkin merkitty jo kymmeneen tuhanteen nouseva summa.

Paitsi sihteerinänsä, joutui liittotoimikunta menettämään kaksi jäsentänsä jo aikaisemmin. Edellisenä vuotena toukuussa kuoli liittotoimikunnan vakinainen jäsen Anna Aalto sekä saman vuoden maaliskuussa varajäsen Emmi Ahola. Anna Aallon tilalle astui ensimmäinen varajäsen Maria Paaso.

Sihteerin paikka jätettiin täyttämättä toistaiseksi.

Myöskin raskaan menetyksen kärsi sos.-dem. naisliike yhdessä koko työväenliikkeen kanssa Ida Vihurin tapaturmaisen kuoleman kautta. Hän kuului eduskuntaan useat vuodet ja toimi Pohjois-Hämeen sos.-dem. Naisten piiritoimikunnan puheenjohtajana ja rahastonhoitajana, ollen aktiivinen ja selväpiirteinen työntekijä vaalipiirissään. Pohjois-Häme menetti hänessä paljon.

Kotikaupunkinsa Tampereen sos.-dem. naiset perustivat myöskin hänen nimeään kantavan rahaston, jonka varat käytetään Työväen Akatemiaan pyrkivien naisten avustamiseksi.

VALISTUSTYÖ.

V. 1929 valistus- ja kurssitoiminta.

Liittokokous suunnitteli vastaista valistustyötä järjestettäväksi kurssityön muotoon. Kertapuhetilaisuuksia järjestetään vain yhdistysten juhla- ja kokoustilaisuuksiin sikäli kuin liittotoimikunta ja yhdistykset tarpeelliseksi katsovat.

Lisäksi päätti liittokokous kehoittaa liittotoimikuntaa ryhtymään toimenpiteisiin, muun kurssitoiminnan ohella, kotitaloutta ja kodinhoitoa koskevien kurssien järjestämiseksi niin tietopuolisella kuin käytännölliselläkin ohjelmalla. Tämän huomioon ottaen otettiin liiton palvelukseen vuoden lopulla kotitalousneuvoja.

Kursseilla on annettu käytännöllistä opetusta ruuanlaitossa, kodinhoidossa, käsitöissä, paikkauksessa y.m. Lisäksi on annettu ohjeita kodinhoidossa y.m. Esitelmiä on pidetty ruokataloudesta, kodinhoidosta, huoneiden siistimisestä, pöydänkattamisesta y.m. ja on niissä ollut kuuntelijoita 35—100 henkeen, usein ylikin.

Esitelmiä ovat pitäneet liiton luennoitsija Elsa Metsäranta 79, kuulijoita 5885. Kotitalousneuvoja Alina Korhonen 55, kuulijoita 2445. Talousopettaja Kerttu Olsoni 8, kuulijoita 280. Talousopettaja Aili Huotari 2, kuulijoita 70. Yhteensä 8680. Kurssit on pidetty työväentaloilla, maalaistaloissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa suuremmissa yksityisasunnoissa.

Paitsi edellä selostettua kurssitoimintaa ja liiton toimitsijain luentomatkoja, olivat liiton lähettäminä puhujamatkoilla Anni Huotari Keski-Pohjanmaalla maaliskuussa ja Laina Andersson kesäkuun Karjalassa. Puheita ja esitelmiä on vuoden aikana pidetty seuraavasti:

Elsa Metsäranta	166	puhetta	13.193	kuulij.
Hilda Seppälä	72		10.104	
Aliina Korhonen	55		2.445	
Laina Andersson	29		905	
Anni Huotari	16		1.553	
Hilma Koivulahti-Lehto	5		785	
Maria Paaso	7		1.025	
Anni Haverinen	7		1.260	
Reino Virtanen	5		398	
Hilja Pärssinen	4		791	
Karoliina Tulp	4		1.235	
Onni Haini	4		342	
Aino Lehtokoski	3		460	
Vivi Roslander	3		600	
Anni Rinne	3	»	890	
Sulo Manninen	3		200	
Miina Sillanpää	2		105	
Ida Vihuri	2		580	
Laina Lehtonen	2		550	
Ida Aalle-Teljo	2		500	

Hilma Valjakka	2	puhetta	260	kuulij
Iisakki Penttala	2	•	250	
Aino Takala	2		300	
Helmi Paasonen	2		250	
Aino Malmberg	1	»	300	
Aino Malkamäki	1	»	65	»
Tyyne Leivo	1	»	75	»
Martta Salmela	1		50	•
Fanny Toivonen	1		20	»
Emmi Huttunen	1	»	200	
Oskari Reinikainen	1		250	
Toivo Halonen	1	»	255	»

Yhteensä 410 puhetta 384 paikkakunnalla 40.198 kuulijalle.

V. 1930 valistustyö ja kurssitoiminta.

Kuten jo edellisen vuoden selostuksesta käy ilmi, muutettiin liiton valistustoiminta kurssityömuotoon, jossa puolue- ja poliittisen toiminnan ohella annettiin ohjausta käytännöllisessä kodinhoidossa, ruuanlaitossa, käsitöissä y.m. Kurssit ovat kestäneet tavallisesti 2 viikkoa kullakin paikkakunnalla. Osanottajalukumäärän vaihdellessa 15—68 kursseja kohden. Kursseihin osallistuneiden yhteinen lukumäärä on 700. Kurssien yhteyteen järjestetyille luentokursseille on osallistunut yhteensä 21.521 kuulija.

Naisten huomiota ammatilliseen liikkeeseen tahdottiin kiinnittää erikoisesti sillä, että liiton toimesta järjestettiin valistustilaisuuksia ammatillisen viikon aikana Kyminlaaksoon kahdeksalle paikkakunnalle, joihin liiton pyynnöstä oli Ammatillinen Keskusvaliokunta lähettänyt puhujaksi Hilda Tervosen.

Luentoja ja puheita ovat liittotoimikunnan lähettämänä liiton tai osastojen järjestämissä tilaisuuksissa pitäneet seuraavat henkilöt:

Elsa Metsäranta	1 tl)	13.802	kuulij.
Hilja Pärssinen	15	2.280	
Hilda Seppälä	53	14.610	
Anni Haverinen	8	1.230	
Ida Aalle-Teljo	3	625	
Alina Korhonen	83	3.151	
Reino Virtanen	12	1.367	»
Onni Höylä	5	304	>

Miina Sillanpää	13	puhetta	2.645	kuulij.
Hannes Seppälä	3	»	165	»
Liina Pyykkö	1	»	275	»
Aino Lehtokoski	6	s	1.140	»
Hilma Koivulahti	5		520	
Martta Salmela	1	»	50	»
Anni Huotari	8		1.015	
Kaisa Hilden	4	»	172	
K. Harvala	1	»	100	»
Toivo Aho	1	9	50	
Pietari Salmenoja	2	9	305	9
Matti Tammilehto	1	»	70	»
Aino Takala	4		390	»
Siiri Louhi	1	•	40	9
Väinö Kivisalo	1	9	80	9
Hilda Tervonen	12	9	775	»
Artturi Aalto	1	»	100	»
Otto Toivonen	5	»	426	
Olga Tainio	1	»	85	»
Erkki Niini	1		300	
Jukka Telen	1		150	9
Ada Kurkinen	1	»	185	»
Tilda Leppänen	3		275	»
Sigrid Lunden	1	1	1.000	
Väinö Tanner	1	9	1.000	»
Laina Westerlund	1	9	10.00	9
Anni Rinne	2	9	225	»
Aino Malkamäki	1	9	150	9
Maria Paaso	2	»	900	9
Alexi Lehtonen	1	»	25	9
Fanny Ahlfors	1	»	75	»
Hilma Laine	1		75	9
Hilda Herrala	12	9	415	9
Ester Makkonen	10	»	595	9
Anni Savolainen	14	»	1.095	»
Jussi Virtanen	2		215	
Yht.	445	puhetta	53.552	kuulij

Koko vuonna 1930: 187 paikkakunnalla 445 puhetta
53.552 kuulijalle.

V. 1931 valistus- ja kurssitoiminta.

Kahtena edellisenä vuotena oli ollut vaaleja ja muutenkin
puoluetoiminta kovin vaikeata sen johdosta, että maahan

syntynyt lapuanliike oli harjoittanut varsin voimakkaasti väkivaltaa työväen kirjapainoja ja -taloja vastaan, sulkien niistä useita ja lisäksi murhaten ja vangiten yksityisiä kansalaisia.

Tälle vuodelle oli jäänyt vain presidentin valitsijamiesvaalit ja kun ne olivat jo tammikuussa, toivottiin, että senjälkeen poliittinen tilanne hieman rauhoittuisi.

Vaalien johdosta oli liiton kurssitoiminta kokonaan lakautettu ja työ kohdistettu yksinomaan vaalien hyväksi. Myöskin v. 1929 pidetty liittokokous ja v. 1930 liiton 30-vuotisten juhlien järjestely olivat vieneet niin liittotoimikunnalta kuin osastoiltakin huomattavasti aikaa, joten kurssitoiminta senkin vuoksi oli hieman suppeampaa.

Kun nyt, kuten edellä on mainittu, näytti siltä, että voitaisiin kenties suuremmassa määrässä kiinnittää huomiota pitempiäaikaisten kurssien järjestelyyn, päätettiin liiton palvelukseen kiinnittää kotitalousneuvoja ja kurssien ohjaaja. Näin lisättyllä voimalla on kaksiviikkoisia kursseja pantu toimeen kaikkiaan 12 paikkakunnalla, joilla on ollut päiväoppilaita keskimäärin 40. Kurssien yhteydessä sekä osastojen järjestämissä tilaisuuksissa on pidetty luentoja ja esitelmiä seuraavasti:

Elsa Metsäranta	122	puhella	10.997	kuulij
Hilda Seppälä	52	»	11.895)
Anni Huotari	11	>	1.149	%
Hilma Koivulahti-Lehto	4	»	560	i
Elli Nurminen	72	»	7.894	jr
Emmi Korppinen	91		3.998	
Aino Malkamäki	2		450	i
Hilja Pärssinen	11		2.051	
Aino Lehtokoski	3	i	1.575	»
Miina Sillanpää	3	»	575	»
Kaisa Hilden	6	>	980	*
Lyydia Järvinen	1	»	90	»
Hilma Valjakka	2	>	200	
Anni Myyryläinen	1	»	200	
Anni Haverinen	1	»	100	
Aino Takala	2		410	
Ida Aalle-Teljo	6		1.255	.
Sofia Orava	1		150	»
Anni Savolainen	1	»	150	%
Lempi Saarinen i	1	i	100)
Ada Kurkinen	1	>	150	»
Fanny Toivonen	2	»	250	

Tyyne Leivo	1	puhetta	100	kuulij
Maria Paaso	1	»	300	»
Anni Rinne	2	»	356	»
Laina Westerlund	1	»	157	
V. Karpio	8	»	848	»
F. Iversen	2	»	290	»
Osk. Reinikainen	1	»	125	»
Hannes Seppälä	11	»	1.244	
Aleksi Lehtonen	1	»	100	»
Reino Virtanen	4	•	890	»
Jukka Kotiranta .	1		125	»
Onni Haini	5	»	414	»
Väinö Meltti •	1	»	460	»
Yrjö Saarinen	1		200	»
Hannes Ryömä	1	»	300	
Arvi Hautamäki	2	i	156	

Yhteensä 450 puhetta 136 paikkakunnalla. Kuulijoita 52.332.

LIITON 30-VUOTISJUHLAT.

Kuluneen vuoden aikana antoi leimansa liiton toimintaan se, että liiton perustamisesta heinäkuun 6 p:nä oli kulunut 30 vuotta.

Jo vuoden alussa oli liittotoimikunta ryhtynyt toimenpiteisiin päivän ohjelman valmistamiseen ja osastoja kehoitettiin valmistamaan sanotuksi päiväksi, joka oli sunnuntai, juhla kaikkialle. Helsingin sos.-dem. naisyhdistyksen järjestämää juhlaa avusti toimikunta kustantamalla osan ohjelmasta. Juhlien viettoa häiritsi kuitenkin suuresti lapuanliikkeen alkuvalmistelut ja erikoisesti n.s. talonpoikaismarssin järjestely, joka sattui samaan aikaan, vieläpä samaksi päiväksi kun 30-vuotinen juhlakokouksemme! Juhlakokous piti vietettävän Helsingin Työväentalossa, mutta talon sulkemisen johdosta oli se siirrettävä muualle. Juhlakokoushuoneeksi ja samalla myöskin juhlapäivällis-huoneeksi onnistuimme saamaan Elannon juhlasalin.

Juhlat muodostuivat ulkonaisesta painostuksesta huolimatta erittäin sydämellisiksi sen vuoksi, että niitä läsnäolollaan oli saapunut kunnioittamaan Ruotsista lähes parikymmentä naistoveria, Norjasta yksi ja Eestistä myöskin yksi miestoveri.

Juhlakokouksessa päätti liittotoimikunta siirtää äitien ja pientenlasten kotirahastoon 5.000 markkaa. Samaa rahas-

toon myytiin juhlien yhteydessä 1 markan hintaista merkkiä, joiden menekki kuitenkin supistui lovottoman ajan johdosta vain muutama satoihin kappaleisiin.

Juhlien johdosta ilmestyi Toveritar-lehti erikoisena julkana numerona, johon olivat kirjoittaneet useat vanhat puolue-toverit muistelmiaan.

Juhlakokouksen osanottajat kävivät vanhojen puoluevete-raanien Taavi Tainion ja Eetu Salinin haudoilla, joille ko-kouksen nimessä laskettiin seppeleet.

Tervehdyssähkösanoma lähetettiin tovereille Ida Aalle-Teljolle, joka sairauden vuoksi ei voinut saapua juhlille, tri af Ursinille ja Eetu Salinin puolisolle Ida Salinille.

Juhlakokoukseen olivat useat osastot ympäri maan lähet-täneet edustajiaan.

VAALIT.

Vuoden 1929 aikana kevätistuntokauden päätyttyä hajoi-tettiin eduskunta virkamiesten palkankorotuskysymyksen vuoksi ja uudet vaalit määrättiin toimitettaviksi heinäk. 1—2 p:nä. Liittotoimikunnan kehoituksesta osastot asettivat ehdokasehdokkaiksi 42 naista, joista puolueäänestyksessä jäi listoille 22. Valituiksi tuli 8 naisedustajaa.

Paitsi vaalivalistusmatkoja, joita liiton taholta järjestettiin eri puolille maata, julkaistiin Toveritar erikoisena 32-sivui-sena vaalnumerona, samoin painatettiin erikoisesti naisille tarkoitettua vaalijulistusta 8.000 kpl. ja lentokirjasta, jota korvauksetta levitettiin osastojen välityksellä, 15.000 kpl.

V. 1930 hajoitettiin jälleen eduskunta kun se ei voinut hy-väksyä hallituksen myönteistä kannanottoa lapualaisiin näh-den ja uudet vaalit jouduttiin jälleen suorittamaan lokak. 1—2 p:nä.

Sosialidemokraattisia naisia puolueäänestystä varten ase-tettiin ehdokkaiksi 33, joista listoille jäi 19 ja lopullisesti tuli valituksi 7. Naisedustajain luku on vähentynyt viimeisen 10 vuoden aikana 12—7.

Vaaliavustuksia luovuttivat muutamat suuremmat osastot liitolle yhteensä 4.181 mk. Puoluetoimikunta luovutti 2.000 mk., jotka varat pääasiassa käytettiin Pohjanmaalla tehtyyn vaalipropagandaan. Toveritar julkaistiin erikoisena valinumerona, jossa m.m. liiton puolesta annettiin erikoinen vaali-kehoitus naisille.

Samana vuonna jouluk. 4 p:nä toimitettiin vielä koko maassa uusien, tyypistettyjen kunnallislakien mukaan kunnal-

lisvaalit. Sosialidemokraattisia naisia oli listoilla ehdokkaina yli puolitoista sataa. Kunnanvaltuustoihin tuli heitä valituksi 65.

Työläisedustus väheni noin 10 % siitä, mitä se oli v. 1928 kunnallisvaaleissa saavuttanut. Vähennys johtui terrorista, jota lapualaiset työväenjärjestöjä kohtaan harjoittivat.

Paitsi eduskunta- ja kunnallisvaaleja, suoritettiin v. 1931 vielä presidentin vaalit sekä saman vuoden lopulla kansanäänestys kieltolaista. Ennen äänestystä julkaistiin Toveritar erikoisnumerona, jossa voimakkaasti julkaistiin paheksuminen kieltolain kaatajille ja kehoitettiin erikoisesti naisia äänestämään lain puolesta. Vaikea pula-aika ja terrori epäilemättä saivat aikaan sen, että laki tuli kumotuksi. Lain puolesta äänesti vain 28,04 %.

OSASTOT JA JAOSTOT.

Vuoden 1929 lopussa oli liitossa 71 osastoa. Siis aikaisemmasta 85 osastosta ovat lopettaneet toimintansa seuraavat osastot: Värtsilän, Uudenkaupungin, Jokivarren, Malmmin, Pispalan ja Kiviniemen Röykkylän naisyhdistykset. Verroa ei ole maksanut eikä muutenkaan alkanut toimia Karunkun, Arvassalon, Piippolan, Eurajoen, Nokian, Kemiön Rekin ja Hinnerjoen osastot.

Samana vuonna on Virtain naisjaosto aloittanut toimintansa.

Jäseniä yhteensä 1,848.

Vuoden 1930 aikana perustettiin uusia jaostoja Nummelan, Raahen ja Hirsilään.

Liittoveroansa eivät ole tilittäneet eivätkä muutenkaan toimii Kuokkalan, Riihimäen, Tienhaaran ja Keuruun Pohjoislahden naisjaostot.

Sanotun vuoden lopussa oli liitossa 70 osastoa ja jaostoa, joissa jäseniä yhteensä 1,963.

Vuoden 1931 aikana perustettiin uusia jaostoja kolme, nimittäin Forssaan, Käpylään ja Viialaan, sekä Seinäjoelle naisyhdistys.

Vuoden aikana olivat Auran naisyhdistys ja Hirsilän -jaosto jättäneet veronsa maksamatta eivätkä muutenkaan toimineet.

Liitossa oli sanotun vuoden lopussa 72 osastoa ja jaostoa joissa jäseniä yhteensä 1,930.

Jäsenmäärän vähennys on ymmärrettävissä kun tukalan työttömyystilanteen vuoksi talous- ja järjestöelämä on la-

massa ja lapualaisterrori vaikeuttaa monin paikoin toimintaa.

Toimintakauden aikana ovat useat vanhemmat naisyhdistykset täyttäneet merkkivuotia. V. 1929 viettivät Voikkaan ja Porin naisyhdistykset 25-vuotisjuhliiaan. Varkauden 15 v. ja Haminan 5 v.-juhlaansa.

V. 1930 viettivät Viipurin ja Lahden sos.-dem. Naisyhdistykset 30-vuotisjuhlaansa, samaten juhlivat Mikkelin ja Joensuun osastot 25-vuotispäiväänsä.

V. 1931 juhlivat Talikkalan sos.-dem. naisyhdistys 30-vuotisjuhlaansa, Jyväskylän ja Lohjan osastot 25, ja Savonlinnan sd. naisyhdistys 10 vuotisjuhlaansa.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA.

Liittotoimikunta on ollut läheisessä yhteydessä kansainvälisen sosialistisen Työväen Internationalen kanssa, jonka naistoimikunnassa liiton edustajana ja kirjeenvaihtajana on ollut liiton sihteeri Hilda Seppälä.

Mainitulle naistoimistolle on lähetetty toimintakauden aikana useita tiedonantoja liiton toiminnasta sekä seurattu sen työtä kerran kuussa ilmestyvästä naistoimiston tiedonantolehdestä »Frauenbeilage».

Sikäli kuin varat ovat sallineet, on eri maiden sos.-dem. naiskongresseihin sekä kansainvälisiin kongresseihin lähetetty liiton edustaja. Niinpä v. 1930 oli Englannin sos.-dem. naisten vuosikongressissa Lontoossa Suomen sos.-dem. naisten edustajana Hilja Pärssinen. Samaten edusti hän liittoa kansainvälisessä Sosialistisen Työväen Internationaalisen kongressissa kesällä 1931 Wienissä, jota matkaa varten puolitoimikunta myönsi 2,000 mk.

Liiton sihteeri oli v. 1930 tilaisuudessa kansainvälisen osuuskauppakongressin edustajana käydä Itävallassa, Saksassa, Tšekkoslovakiassa ja Unkarissa tutustuen m.m. näiden maiden työväenliikkeeseen. Myöskin hän oli vuoden lopulla Eestissä sikäläisen sos.-dem. puoluekokouksen yhteydessä pidetyn sos.-dem. naisliiton perustavassa kokouksessa, jossa hän esitti Suomen sos.-dem. naisten tervehdysten.

V. 1929 oli liiton toimitsija Elsa Metsäranta liiton lähettämänä Ruotsissa kotitalousopettajain opintomatalla ja Eestissä luentomatalla. Tänä keväänä oli liiton edustajana Ruotsissa sos.-dem. naisten liittokokouksessa Viivi Roslander.

Sosialistisen kansainvälisen naistoimiston istunnoissa, samoin kuin kansainvälisissä sos.-dem. naiskongresseissakin on

käsitelty naisiin kohdistuvia ensiarvoisen tärkeitä kysymyksiä, kuten naisten tasa-arvoisten oikeuksien saantia, työläisnaisten työsuojelua, suhdetta Open-Door-liikkeeseen, taistelua sodan vaaraa vastaan j.n.e.

Tiedonantoja liiton toiminnasta on lähetetty eri maiden sos.-dem. naisten järjestöille ja kirjoituksia ulkomaisiin puoluelehtiin sos.-dem. työläisnaisliikkeestä Suomessa. Sellaisia on pyynnöstä lähetetty m.m. Unkarin sd. puolueen päääänenkannattajan »Nepzavan» 25-vuotisjuhlanumeroon ja Sveitsin naisille, paitsi tietoja sd. naisliikkeestä, myöskin se-
lostusta naisten äänioikeudesta.

V. 1929 lähetettiin onnittelut Englannin sos.-dem. naisille heidän vaalivoittonsa johdosta. Samoin on lähetetty onnittelut ja tervehdykset Unkarin ja Tsekkoslovakian sos.-dem. naisjärjestöjen liittokokouksille, sekä Puolan ja Englannin sd. naiskongresseille v. 1931. Surunvalittelu Englannin sd. naisjärjestön sihteerin toht. Marion Phillipsin kuoleman johdosta ja onnittelut heidän kongressilleen lähetettiin tänä keväänä.

Suomen Rauhan ja Vapauden Naistenliiton alullepanemaan rauhanadressipuuhaan osallistui liitto siten, että välitti osastoille nimienkeruulistoja adressia varten, joka jätettiin Geneven viime helmikuussa kokoontuneelle aseriisuntakongressille.

KANSAINVÄLINEN NAISTENPÄIVÄ.

Vanhan tavan mukaan on kansainvälistä naistenpäivää vietetty maaliskuun 1 sunnuntaina ja koko maaliskuu on omistettu erikoiseksi naisten valistuskuukaudeksi. Juhlia ja kokouksia on vietetty seuraavasti: V. 1930 46 paikkakunnalla, joilla pidettiin 95 puhetta 11,463 kuulijalle. V. 1931 61 puhetta 42 paikkakunnalla 11,405 kuulijalle.

Tänä vuonna muodostui naistenpäivien vietto melko vähäiseksi lapualaishulinoitsijain aiheuttaman sekavan tilanteen vuoksi. Ainoastaan noin 20 paikkakunnalla järjestettiin juhlia, joissa osanottajia oli 2,560 henkilöä.

Tavanmukaista punaista kukkaa on myyty naistenpäiväjuhlissa toimintakauden aikana.

Naistenpäiväkysymyksiä ovat olleet: Yhteiskunnallinen äitiyshuolto ja kansainvälisen sos.-dem. naisliikkeen suhde Open-Door-liikkeeseen, taistelu sodan vaaraa vastaan sekä sos.-dem. naisliikkeen tilanne sikäläisenä ajankohtana, naisten ammatillinen järjestäytyminen, lasten ja vanhempien suhde toisiinsa sekä kansainvälinen naisliike.

ÄITIENPÄIVÄN VIETTO.

V. 1930 päätti liittotoimikunta usean osaston toivumuksen mukaisesti kehoittaa yhdistyksiä ja jaostoja viettämään äitienpäiväjuhlia toukokuun toisena sunnuntaina.

Kehoitusta onkin noudatettu ja melkeinpä kaikki liiton alaiset osastot ovat vuosittain sanottuna päivänä juhlineet paikkakuntansa työläisäitejä. Liitto on avustanut näitä juhlia lähettämällä puhujia sekä kirjoitettuja puheita pyydetyssä.

V. 1930 lähetti liitto puhujansa 8 paikkakunnalle. V. 1931 16, ja v. 1932 pidettiin liiton toimesta 10 paikkakunnalla äitienpäiväpuheita. Kuulijoita kaikkiaan 8,355.

TOVERITAR-LEHTI.

Liiton äänenkannattajaa, Toveritarta, on julkaistu entiseen tapaan 2 kertaa kuussa ilmestyvänä aikakauslehtenä. Laajennettuja erikoisnumeroita, joiden sivuluku on ollut 24—32, on julkaistu useampia vuosittain sekä kesäisin yhdistettyjä numeroita. Erikoisnumeroja on ilmestynyt kansainvälisenä naistenpäivänä, yhdistetty Vappu- ja äitienpäivänumero, vaalien edellä vaalinumerot, sekä jouluksi Toverittaren Joulu. Liiton 30-vuotisjuhlaan ilmestyi lehti erikoisnumerona sekä v. 1931 joulukuussa ennen kieltolaki-kansanäänestystä annettiin seuraavan vuoden ensimmäinen numero erikoisena kieltolaki-propagandalehtenä, josta otettiin 10,000 kpl. painos ja lähetettiin osastoille ilmaiseksi jaettavaksi.

Toimittajana ja taloudenhoitajana oli liiton sihteeri Hilda Seppälä kuolemaansa asti ja tämän vuoden huhtikuusta lähtien on lehteä toimittanut liiton palveluksessa oleva toimittaja Anna Narinen, vastaavana edelleenkin Miina Sillanpää.

KUUKAUSIKOKOUSTEN ALUSTUKSET.

Entistä tapaa noudattaen, on Toverittaressa julkaistu alustuksia osastojen kuukausikokouksia varten.

Toimintakauden aikana on alustettu seuraavat kysymykset: Toveritar-lehden taloudellinen tukeminen, alust. Elsa Metsäranta. Kunnallinen äitiyseläke, alust. Hilda Seppälä. Äitiyshuolto ja äitiyspalkkiota työläis- ja pienviljelijä-äideille, alust. Hilja Pärssinen. Yhteiskunnallinen äitiyshuolto, alust. Hilda Seppälä. Lapsiavustusta yksinäisille äideille, alust. Miina Sillanpää. Kansainvälinen Sos.-dem. naisliike

ja Open-Door-liike, alust. Hilda Seppälä sekä samalta alustajalta osuuskauppaan pääomakysymys ja Elsa Metsärannan alustamana: hallituksen esittämät muutokset maalaiskansakoulujen lainsäädäntöön.

AKATEMIAN STIPENDIRAHASTO.

Liiton stipendirahastosta, jota kartutetaan paitsi 1 mk. suuruisella vuosittaisella jäsenverolla, siirretään myöskin 20 % naistenpäiväkukkien nettotulosta vuosittain tähän rahastoon, on myönnetty edelleenkin joka vuosi 2 kpl. 1,000 mk. suuruisia apurahaa entisin ehdoin naistovereiden haettavaksi opiskelua varten Työväen Akatemiassa. Stipendejä on toimintakautena jaettu seuraaville herikilöille: v. 1929 Tilda Seppäselle Turengista. Tänä vuonna ei ollut muita hakijoita. V. 1930 Toini Lehtiselle 'Kymistä ja vain 250 mk. Aune Viinikaiselle Vaajakoskelta, senvuoksi kun Jyväskylän piirissä on oma stipendirahasto. V. 1931 Ester Makkoselle Raahesta ja Annikki Nvrkölle Viipurista.

KERHOTOIMINTA.

Toiminta-ajalla on naisyhdistyksen kerhotoiminta ollut vilkasta. Muutamissa suuremmissa yhdistyksissä on useampia-kin kerhoja toiminnassa, opiskellen eri aineita T.S.L:n opinto-ohjelmien mukaisesti. Sitäpaitsi toimii melkeinpä jokaisessa osastossa käsityökerho, joissa useimmissa valmistetaan vaatteita työttömien ja varattomien perheiden lapsille sekä jotkut toimivat kansakoulukeittolan hyväksi. Joillakin paikkakunnilla ovat kunnat, yksityiset henkilöt ja liikkeet avustaneet mainittuja kerhoja joko rahallisesti tai luovuttaneet työtarvikkeita.

Varsinaisia opintokerhoja, jotka nauttivat valtioapua, on liittoon kuuluvissa yhdistyksissä 13.

YHTEISTOIMINTA TOISTEN JÄRJESTÖJEN KANSSA.

Toisten sosialidemokraattisella pohjalla toimivien keskusjärjestöjen kanssa on liitto ollut yhteistoiminnassa, antaen apuaan luentotoimissa y.m. ja seuraten edustajiensa kautta niiden toimintaa.

Niinpä puolueuuvostossa ovat liittoa ja Toveritar-lehteä edustaneet Anni Huotari edellistä ja Emmi Huttunen jälkimmäistä.

Sos.-dem. Raittiusliiton lastenjaostossa liiton edustajana on ollut Elsa Metsäranta aikaisemmin sekä tästä vuodesta lähtien Laina Lehtonen.

Keskusjärjestöjen neuvottelukokouksessa, jossa keskusteltiin yhdensuuntaisen valistustyön järjestämisestä, olivat edustajina Emmi Huttunen ja Hilda Seppälä.

S.A.K:n edustajakokouksessa Hilda Seppälä ja Sd. Raittiusliiton, Anni Huotari.

Naisten piirikokouksissa Tampereella, Jyväskylässä ja Kotkassa on liitto joka vuosi ollut edustettuna.

Edellämäinittujen lisäksi on liitto ollut edustettuna alkoholiton kulttuuria edistävän pohjoismaisten naisten liiton raittiuskongressin valmistavassa toimikunnassa. Edustajina Hilda Seppälä ja Laina Lehtonen, varalla Elsa Metsäranta.

Liittotoimikunta on myös valtuuttanut sihteerinsä edustamaan liittoa Naisten Raunan ja Vapauden liiton kokouksissa, sikäli kun toiminta siellä ei ole periaatteenmme vastaista.

Lähetystössä, joka esitti presidentille, hallitukselle ja eduskuntaryhmille kieltolakia puoltavien naisten mielipiteet, edusti liittoa Anni Huotari ja Laina Lehtonen.

AVUSTUKSET.

Työnsä tukemiseksi on liitto vuosittain saanut avustusta valtiolta. Maatalousministeriö on myöntänyt kotitalousneuvontaa varten 20,000 mk., sisäasiainministeriö pientenlastenhoidon neuvontaa varten 20,000 mk. ja sosialiministeriö raittiusuudistustyötä varten 10,000 mk. Puolue on avustanut liittoa 14,000 mk. vuosittain, josta puolet on tarkoitettu Toverittaren tukemiseksi.

Tänä vuonna kuitenkin avustukset vähenivät huomattavasti. Niinpä valtio luovutti aikaisemman 20,000 mk. suuruisen määrärahan asemasta ainoastaan 15,000 mk. niin pientenlasten hoidon kuin kotitaloudenkin neuvontaa varten. Siis yhteensä 30,000 mk. Raittiusmääräraha ja puolueen avustus jäivät kokonaan saamatta.

O.T.K:lta on vuosittain saatu avustusta 15,000 mk. joka on osastojen välityksellä jaettu varattomille äideille kesäviriketyksen hankkimista varten. Vuosina 1930—32 on Längmannin rahastosta myönnetty 4,000 mk. halpahintaisen terveystoimikirjallisuuden kustantamista varten.

KUSTANNUSTOIMINTA.

Taloudellisista syistä on liiton kustannustoiminta melko vähäistä. Paitsi toisessa paikassa mainittua lentolehtisten pai-

natusta on liiton toimesta kustannettu edellisen liittokokouksen pöytäkirja. Se ilmestyi painosta tänä keväänä 500 kpl. suuruisena määränä. Entiseen tapaan ovat osastot velvolliset lunastamaan sitä 5 kpl. Hinta 10 mk.

KIERTOKIRJEET JA JULISTUKSET.

Kiertokirjeitä on osastoille toiminta-ajalla lähetetty kaikkiaan 33. Muita tiedonantoja, osa Toverittaren välityksellä, 48. Vaalien edellä on annettu erikoiset vaalijulistukset ja puolueen lehdille annettu tietoja liittotoimikunnan päätöksistä sekä liiton toiminnasta.

Sos.-dem. eduskuntaryhmän naiset ja liittotoimikunta antoivat nimellään varustetun julistuksen porvarillisten naisten nimenkeräyshanketta vastaan kieltolain kumoamiseksi. Julistus painettiin kaikissa puoluelehdissä.

V. 1929—30 tilattiin Työläisopiskelijaa 1 kpl. kullekin osastolle. Kahtena viimeisenä vuotena on kehoitettu osastoja sen itse tilaamaan kun liiton varat eivät enää mainittua menoaerää sallineet.

KIRJEENVAIHTO.

Liiton toimistoon on tällä ajalla saapunut erilaisia postilähetyksiä 3,755 ja lähetetty 1,247 kirjettä, 1,061 korttia, 4,258 ritisidettä ja 378 pakettia, yhteensä 6,944 lähetystä.

Sos.-dem. Työläisnaisliittotoimikunta.

ALUSTUKSET.

VALISTUSTYÖ.

I.

Liiton ja osastojen välinen vuorovaikutus.

Valistustyötä työläisnaisten keskuudessa on liittotoimikunta viime liittokokouksessa hyväksytyjen periaatteiden mukaan tehnyt.

Tilanne on viime kokouksen jälkeen huononemistaan huonontunut: oikeiston vaino sosialidemokraattista puoluetta ja sen toimintaa, jopa työväentalojakin kohtaan on ollut sokea, ja ehkäisevästi vaikuttanut toimintaamme. Taloudellinen pulakausi ja yleinen työttömyys ovat painaneet työläisten elintasoja entisestäänkin alemmaksi, vaikeuttaen myöskin

kirjallisuuden ja lehtien levikkiä. Naisten toimintaan vaikuttaa nykyaika ehkäisevästi, heillä kun on vielä vähemmän varoja käytettävissään. Tästä huolimatta ei meidän ole jätävä voivottelemaan huonoa aikaa, vaan jokaisen on velvollisuus tehdä voitavansa asian eteenpäin viemiseksi. Kotiagitatsioni on mielestämme tärkeä tekijä nyt niinkuin ennenkin; se on kaikkein tehokkainta, kun jokainen naisliiton jäsen ottaa omalta kohdaltaan selittääkseen kanssaihmisilleen niitä kysymyksiä, mitkä meillä ovat päiväjärjestyksessä. Osastojen kokouksissa ja juhlissa on nämä kysymykset otettava ohjelmaan.

Viime liittokokouksessa hyväksyttiin ponnet, joissa painotettiin yhteistyötä kurssien ja juhlien järjestämisessä toisten puoluejärjestöjen kanssa. Niinpä onkin Työläisnaisliiton kursseille saatu luennoitsijoita sivistys- ja raittiusliitoilta.

Kurssitoimintaa tullaan edelleen jatkamaan supistetussa muodossa, koska nykyinen pula-aika ei ole sopiva pidemmille kursseille. 3—4 päivää kestävillä kursseilla otetaan ohjelmaan luennoita järjestötoiminnasta, kasvatuskysymyksistä, kodin-, lasten- ja terveydenhoidosta ja kotitalouden järjestyttämistä. Näissä kaikissa aineissa järjestetään myöskin havainto-opetusta, vieläpä kilpailujakin.

Lähempi yhteys liiton ja osastojen kesken olisi myöskin aikaansaattava, joten liiton toimitsijain olisi mahdollisuuden mukaan käytävä osastoissa tutustumassa niiden toimintaan.

Valistustoiminta niin liiton kuin osastojen tekemänä voi onnistua vain silloin, kun yhteisymmärrys liiton ja osastojen välillä vallitsee ja jokainen liiton jäsen pyrkii selvyyteen niistä periaatteista, jotka toimintaamme ohjaavat.

Edellä olevan perusteella ehdotamme liittokokouksen päätettäväksi seuraavat ponnet:

1) Vastaista valistustyötä on edelleen jatkettava pääasiassa kurssitoiminnan muodossa. Kertapuheita vain erikoistapauksissa, kuten vaalien edellä, naisten- ja äitienpäivänä.

2) Naisyhdistysten on valistustyössään erikoisesti kiinnitettävä huomiota kerhotoiminnan järjestelyyn ja kotiagitatsiooniin.

3) Lähemmän vuorovaikutuksen aikaansaamiseksi liiton ja osastojen välillä olisi liiton toimitsijain käytävä osastoissa tutustumassa osastojen toimintaan ja ohjauksessa työtä niissä.

Liittotoimikunta.

II.

Sos.-dem. naisyhdistysten tehtävät.

Aika, jota elämme, asettaa jokaiselle ajattelevalle ihmiselle kysymyksen, mitenkä parhaiten voisimme toimia ja työskennellä tämän nurjan olotilan korjaamiseksi. Ennen kaikkea vaatii nykyaika työväenluokan jäseniltä entistä kiinteämpää yhteistoimintaa. Meidän olisi saatava järjestöme mahdollisimman suuriksi ja voimakkaiksi ja siksi meidän on toimittava niin, että jäsenet niissä kehittyvät ja viihtyvät.

Sos.-dem. naisyhdistysten toiminta on myös saatava niin eläväksi, että se kerää yhdistyksiin uusia jäseniä, jotka taas antavat toiminnalle puolestaan uutta virikettä ja elon voimaa.

Tästä johtuu, että tulemme kysymykseen: minkälaiseksi naisyhdistystemme toiminta olisi muodostettava, jotta niiden suuret kehittymismahdollisuudet voitaisiin käytännössä toteuttaa? Tähän olisi helppo vastata, kuten tavallisesti tehdään, että toiminta on saatava vilkkaammaksi. Mutta tämä ei yksin riitä. Tarvitsee myöskin tuntea ne edellytykset, joidenka avulla toimintaan voidaan vilkkautta saada. Meidän on toiminnassamme opittava tuntemaan enemmän sisäistä ihmistä, jotta voimme järjestöelämän saada sellaiseksi, että se todella pystyy antamaan jäsenilleen heidän kaipaa- maansa elämänvirkeyttä, sekä jokapäiväisyydestä poikkeavaa viihtyisää seuraelämää ja ennenkaikkea hyvää mieltä, mitä yleensä ihmiset kaipaavat. Jos voimme järjestää yhdistyksemme kokoukset ja muut tilaisuudet siten, että jäsenet niistä poistuessaan tuntevat saaneensa itselleen jotakin virkistävää ja elämänhuolia keventävää mieltä, niin voimme olla vakuutettuja myöskin siitä, että toiminta pysyy vilkkaana ja eteenpäin kulkevana, sillä jäsenten veltostumisesta ja poisjäämisestä ei silloin ole pelkoa. On erittäin tärkeätä saada naisyhdistysten toiminta muodostumaan sellaiseksi, että jokaiselle jäsenelle riittää työtä ja toimintaa, sillä ihminen ehdottomasti kaipaa sitä, mutta se ei saa muodostua tekijälleen vastenmieliseksi eikä sellaiseksi, mikä tuntuu rasittavalta ja mieltä masentavalta. Naisyhdistysten toimihenkilöistä ennen kaikkea riippuu minkälaiseksi toiminta niissä muodostuu, sillä mikään yritys ei mene kunnollisesti eteenpäin, jos sitä johdetaan veltosti ja välinpitämättömästi, vaikka menestymiselle muuten olisikin edellytykset olemassa. Kaiken yhteistoiminnan ehtona on, että asiat hoidetaan huolella ja täsmällisesti. Kokoukset on pidettävä määräaikana eikä jos-

kus kerran tai kaksi vuodessa, kuten valitettavasti monessa tapauksessa on laita naisyhdistyksissämme. Jos näin menettellään, on siitä seurauksena jäsenten veltostuminen ja järjestöstä luopuminen, koska toimetttömyys ei vastaa niitä toiveita ja elämäntehtäviä, miksi jäsenet liittyessään ovat yhdistyselämän mielessään kuvitelleet.

Puolustuksena laiminlyönneilleen kuulee usein virkailijain väittävän, ettei ole ollut mitään asioita, minkä vuoksi olisi yhdistyksen koolle kutsunut. Tällainen väite on kuitenkin väärä ja totuuden vastainen, sillä joka päivä vyöryy ohitsemme lukematon määrä mitä erilaisimpia kysymyksiä, mitkä juuri pitäisi tulla sos.-dem. naisyhdistystenkin kokouksissa keskusteltaviksi. Niitä lähettää useasti liittotoimikunta, niitä voimme poimia sanomalehdistä, niitä sattuu jokaisessa kunnassa, vieläpä jokaisessa kylässäkin, sillä yhteiskunnalliset kysymykset koskettelevat ennenkaikkea työväenluokan naista, joka eniten saa kärsiä elämän nurjasta puolesta. Asiain puutteesta ei siis tarvitse olla kokouksia pitämättä, jos vain tahdomme niitä esille ottaa, mikä on aivan välttämätöntäkin, sillä muutoin eivät järjestömmme täytä niille kuuluvia tehtäviä. Varsinaisten kokousten lisäksi olisi pidettävä mahdollisimman usein muita seurustelu- ja yhdessäolotilaisuuksia, koska juuri näiden avulla voidaan entistä paremmin saada jäsenet tutustumaan toisiinsa, sekä muutoinkin voidaan tällaisissa tilaisuuksissa järjestää ohjelma monipuolisemmaksi, mikä varsinaisissa virallisissa kokouksissa on mahdollista.

Kerhotoimintaa, mikä viime vuosina on jo päässyt hyvään alkuun, voidaan pitää yhtenä tärkeimmistä toimintamuodoista sos.-dem. naisyhdistystenkin toiminnassa, koska sen avulla voidaan harjoittaa sellaista valistustyötä, mikä vastaa aikamme kehitystä. Yhdistysten jäsenet on kasvatettava ymmärtämään, että työväenjärjestötoiminta ei ole mitään sellaista, mikä kuuluu joidenkin erikoisharrastuksiin, vaan että se on osa työläisten jokapäiväisestä elämästä, minkä avulla saadaan korjauksia aikaan jokaisen yksilönkin elämään. Se on osa nykyaikaisen yhteiskuntaelämän ruumiista, mitä ilman emme voi toimeen tulla, sillä järjestöt ja niiden toiminta muodostavat ne hengityselimet, joiden avulla koko työväenluokan liikunta ja voimien käyttö tapahtuu.

Kun naisyhdistysten jäsenet oppivat tämän kyllin selvästi käsittämään, niin voimme olla varmat siitä, että toiminta pysyy vilkkaana, saaden se myöskin sellaisen muodon, että nekin työläisnaiset, mitkä vielä pysyttelevät sos.-dem. puolueen ulkopuolella, alkavat vähitellen huomata näiden järjestöjen

olemassaolon ja tarpeellisuuden, sekä liittyvät mukaan yhteistoimintaan kanssamme.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan edustajakokouksen päätettäväksi:

1) Sos.-dem. naisyhdistysten on toimintansa edelleen kehittämiseksi ja virkeänä pitämiseksi pidettävä kuukausikokouksensa määräaikoina sekä virkailijain on huolehdittava siitä, että yhdistyksiä koskevat asiat tulevat niissä aikanaan käsitellyiksi, tarpeen vaatiessa on kokouksiin hankittava erikoista ohjelmaa.

2) Tutustumistarkoituksia varten on järjestettävä jäsenille illanviettoja, joihin on hankittava vain vähän ohjelmaa, jotta jäsenille jäisi aikaa virkistävään seurusteluun.

3) Opintokerhotoiminta on saatava naisyhdistyksissä vilkkaaseen käyntiin, koska sen avulla voidaan parhaiten tehdä määrätietoista valistustyötä jäsenten keskuudessa.

4) Kaikki kuukausi- ja kerhokokoukset samoinkuin illanvietot, on edeltäkäs in huolellisesti valmistettava. Samoin on katsottava, että jokainen esiintyjä ja toimihenkilö aikanaan ja huolellisesti suorittaa hänelle näissä uskotut tehtävät.

Liittotoimikunta.

LASTENKODIT, VAIKO SIJAIKODIT OVAT ASETETTAVAT ETUSIJALLE?

Kysymyksen esittänyt liittokokoukselle *Kotkan*
Sos.-dem. Naisyhdistys.

Kysymys on ollut useamman kerran liittokokouksessa esillä. Vuoden 1911 liittokokouksessa käsiteltiin kysymys koko laajuudessaan, koskeva äitien ja lasten yhteiskunnallista huoltoa. Kysymyksen oli kansainvälistä naisten kongressia varten alustanut toveri Hilja Pärssinen, jonka perusteella liittokokous yhtyi lastenhuoltoa koskevassa kohdassa kansainvälisen naisten kongressin päätökseen, jonka mukaan pienemmät lastenkodit ovat asetettavat etutilalle, sijaiskotejakaan kokonaan hylkäämättä.

Vuoden 1919 liittokokouksessa oli taasen laaja, osittain kiivaskin keskustelu asiasta. Silloin olikin kysymys päivänpolttavin, olihan kansalaissodan jälkeen jäänyt tuhansia

lapsia orvoiksi, vaille huoltajaa. Näitä orpoja oli sijoitettu Pohjanmaalle määrätystä tarkoituksessa, oikeassa kasvattaa työläislapsista toisenlaisen maailmankatsomuksen omaavia, kuin mitä vanhemmat olivat olleet. Kokouksen päätökseksi tuli, että äideille on annettava avustusta, eikä lapsia saa eroittaa äidistään.

Lähemmäksi päämääräämme emme kuitenkaan ole päässeet. Lastenkoteja on riittämättömästi, vieläpä ne ovat vähentyneet, joten lasten sijoitus yksityiskoteihin jatkuu edelleen. Lapsiavustusta yksinäisille äideille, jota olemme anoneet sekä kunnilta että valtiolta, emme ole vielä onnistuneet läpiajamaan. Emme kuitenkaan tahdo väittää, että kaikki yksityiskodit olisivat huonoja. Pohjoismaisessa lastenhuollon kongressissa lausui eräs ulkomaalainen, johon voimme yhtyä, että »löytyy kasvattajia, jotka ovat ihmeteltävän hyviä, monesta vaatimattomasta, yksinkertaisesta kodista on tällaisia löydetty, mutta toisaalta lausuttiin, että huonoisa kodeista puhuvat huonon hoidon tähden kuolleet lapset, ja eikö moni aikaihmisenä vielä purista vihasta kätensä nyrkkiin, muistellessaan niitä kärsimyksiä, mitä hänellä sijaiskodissa oli».

Kasvatti- eli sijaiskotijärjestelmällä on sekä hyvät että huonot puolensa, joissa räikeitä tapauksia on julkisuudessaakin esiintynyt, joissa sijaiskoteihin sijoitetut lapset ovat saaneet huonoa hoitoa, vieläpä joutuneet raa'an väkivallan uhriksi, kuten Perhossa tapahtunut, jossa nälkiintynyt poika raa'alla tavalla murhattiin, työntämällä mädännyt linnunraato hänen kurkkuunsa. Tapaus on sitäkin raaempi, kun sen teki sijaiskodin, jonne hoidokki oli sijoitettu, oma poika. Toinen vielä räikeämpi tapaus tapahtui Laitilassa, huomattakaa, molemmat Pohjanmaalla, jossa heikko sairaaloinen jäljelle jäänyt 14 v. tyttö raa'alla tavalla raiskattiin, jossa tyttöä häväistiin, kun huomattiin hänen väkisin makaamisesta tulleen raskaaksi, ja lähetettiin talosta, jossa ei kukaan pahemmin renkiä, joka raiskasi tytön.

Sijaiskotien suurin vaara on siinä, että niihin sijoitettujen lasten valvonta on perin puutteellista, jopa olematonta. Lastensuojelulain puuteessa ei myöskään voida aina puuttua asiaan, jos haluakin olisi. Paljon lasten huollossa puututaan meillä vielä, johon hyvin paljon vaikuttaa yleinen mielipide, joka on vielä huutolaisaikainen, joka ei välitä hoidokkilapsien kohtalosta eikä tahdo puuttua asiaan, vaikka näkeekin ilmeisiä laiminlyöntejä tapahtuvan. Ei tahdota rikkaa naapurisopua kunnanhoidokin takia.

Työväenjärjestöjen jäsenien, jotka ovat kunnallisissa luottamustoimissa, olisi kiinnitettävä huomiota siihen, miten varsinkin kunnan hoidossa olevia lapsia hoidetaan, ei ainoastaan niiden, jotka ovat siihen viran puolesta velvolliset, vaan yleensä. Jos epäkohtia ilmenee, on ne tuotava julkisuuteen, mutta siinä on tärkeätä, että ei pidä esittää epäkohtia pelkien kuulopuheiden mukaan, vaan on asia tutkittava ja pelkät tosiasiat esitettävä, sillä liioittelulla enemmän vahingoitetaan kuin hyödytetään asiaa.

Mitä kysymykseen tällä kertaa tulee, ovat kysymyksen herättäjät joutuneet ratkaisemaan kantansa sen johdosta, että yleisen suunnan mukaan on paikkakunnalla esiintynyt pyrkimys lastenkodin lakkauttamiseen, jolloin lapset tultaisiin sijoittamaan yksityiskoteihin. Kotkan naisyhdistys on halunnut saada tämän kysymyksen uudestaan liittokokouksen käsiteltäväksi. Ja tuskinpa liittokokous nytkään voi poiketa aikaisemmasta päätöksestään, että liitto edelleen asettaa hyvät, vapaamielisessä hengessä johdetut pienemmät lastenkodit etusijalle. Samalla on lausuttava voimakas vaatimus hallitukselle Lastensuojelulakiesityksen antamisesta eduskunnalle. On häpeäksi maallemme, ettei meillä ole lakia, joka antaisi viranomaisille laillisen oikeuden puuttua asiaan silloin, kun niinkin räikeitä tapauksia esiintyy, että ne herättävät julkisen paheksumisen. Kaikissa muissa Pohjoismaissa on lastensuojelulaki jo kauan ollut voimassa. Eduskuntaryhmän naisten on tehtävä kaikkensa lain aikaansaamiseksi.

Edelläsanotun perusteella ehdotamme liittokokouksemme päätettäväksi:

- 1) Lasten huoltoon nähden on lapsen oma äiti asetettava ensisijalle, joten on vaadittava yhteiskunnan antamaan avustusta äideille, jotka kykenevät itse hoitamaan ja kasvattamaan lapsensa;
- 2) Yhteiskunnan huoltoon sijoitettuihin lapsiin nähden asettaa kokous pienet lastenkodit etualalle;
- 3) Tarkoituksenmukaista tehokasta valvontaa niin lastenkoteihin kuin sijaiskoteihin nähden on viranomaisten toimesta järjestettävä;
- 4) Työväenjärjestöjen on tehtävä voimakasta valistustyötä yleisen huutolaisaikaisen moraalien muuttamisesta lasten ja nuorison suojelua edistäväksi.

Liittotoimikunta.

SYNTYVÄISYYDEN SÄÄNNÖSTELY.

Syntyväisyyden säännöstely on kysymys, joka on vuosikymmenin askarruttanut sivistyskansojen aivoja. Onpa kansainvälisessä naisten kongressissakin v. 1928 ollut asia esillä. Kuitenkaan esitetyistä keinoista asian perille viemiseksi ei kongressi päässyt yksimielisyyteen, ja samaten kai kävisi meilläkin.

Joissakin suhteissa luulisin kuitenkin yksimielisyyden valitsevan meikäläisten naisten keskuudessa. Ensiksikin siinä suhteessa, että neuvontatyötä syntyväisyyden rajoittamiseksi on työläisten keskuudessa tehtävä, sillä miksi pitäisi olla niin, että nainen, synnytettyään lapsia maailmaan mahdollisimman paljon, menehtyy heikkouteensa, ja lapset jäävät orvoiksi.

Tunsin erään nuoren parin, joka muutti asumaan samaan taloon missä asuin, vaimo oli nuori ja terve, mies juomari. Kun he olivat olleet naimisissa kahdeksan vuotta, oli heillä neljä lasta, mutta vaimo oli varjo entisestään, kärsien sekä henkisesti että aineellisesti mitä hirvittävimpiä tuskia juopon miehen ja huonon toimeentulon kanssa taistellessaan. Näin hänet pari viikkoa ennen kuolemaansa, ja hän suri kovasti sitä, mitä hänen pienokaisistaan tulee, kun hänen pitää jättää ne tänne.

Sittemmin olen nähnyt kymmeniä äitejä sortuvan lapsijoukkonsa tähden. Tulisi kuitenkin liian pitkäksi kertoa heistä kaikista. Kerron vain nyt juuri sattuneen tapahtuman. Ei ole vielä kulunut neljää viikkoa siitä, kun nuori työläisäiti — vasta 35-vuotias — kuoli, synnytettyään seitsemännen lapsensa. Vanhin oli 12-vuotias ja nuorin 7 viikon vanha, eikä nuorimman edellinenkään ollut vielä vuoden vanha. Hän oli niin heikko jo monta vuotta, että hän horjui kulkiesaan, eikä hänessä ollut muuta kun nahka luitten päällä. Lääkäri oli kyllä tietoinen tästä vaimosta, sillä tämä ei voinut itse ruokkia lapsiaan, ne oli ruokittava maitopisaran ruualalla, jotenka vaimo tuli usein tekemisiin lääkärin kanssa. Mutta lääkäri ei neuvonut tuolle vaimoparalle minkäänlaista tapaa, millä hän olisi voinut estää liian tiheään seuraavat raskaudentilat.

Toinen kohta koskisi vajaakykyisiä, rikollisia ja tarttuvia tauteja sairastavia henkilöitä ja heidän jälkeläisiään. Siinä suhteessa vankilain, köyhäinhoidon ja lastensuojelulautakuntain listat puhuvat armotonta kieltänsä, sillä suuri osa näistä yhteiskunnan huoltoon joutuneista henkilöistä on jollakin ta-

voin epänormaalia, jota katsellessa tulee ajatelleeksi, niin raa'alta kuin se tuntuukin, eikä olisi parempi, kun ette olisi syntyneet.

Uudessa avioliittolaissa, joka astui voimaan 1 päivänä tammikuuta 1930, kiinnitetään kyllä huomiota asian tähän puoleen, siinä nim. sanotaan 11 §:ssä: »Avioliittoon älköön menkö se, joka on mielisairas tai tylsämielinen», ja 12 §:ssä sanotaan: »Se, jolla on kaatuvatauti, joka ei pääasiallisesti johdu ulkonaisista syistä, tai tarttuvalla asteella oleva sukupuolitauti, älköön menkö avioliittoon, ellei siihen ole saanut tasavallan presidentin lupaa.»

Kieltävähän nämä pykälät sellaisia henkilöitä, jotka sairastavat sukupuolitauteja tai ovat tylsämielisiä menemästä naimisiin, mutta on kuitenkin asetettu niihinkin pykäliin takaportti, nim. presidentin lupa. Ja eräässä toisessa paikassa sanotaan: »Paljon suurempi merkitys kuin kaatuvataudilla on rotuhygienisessä suhteessa n.s. sukupuolitaudeilla». Tällainen tauti ei kuitenkaan avioliittolain mukaan aina ole esteenä avioliittoon pääsemiseen, vaan ainoastaan taudin ollessa tarttuvalla asteella. Tällaisella asteella katsotaan taudin olevan niin kauan, kuin siinä ilmenee tarttuvaisuuden oireita tai on odotettavissa, että sellaisia oireita ilmaantuu. Että kihlautuneilla ei ole tarttuvalla asteella olevaa sukupuolitautia, on heidän ilmoitettava siinä kirjallisessa vakuutuksessa, joka heidän kuulutusta pyydetessä on annettava kuulutusviranomaisille. Lääkärin todistusta ei vaadita, vaan lain käskyn täyttäminen tässä kohdin on lähinnä jätetty kihlautuneiden omantunnon varaan.

Tosiaan, lääkärin todistusta ei tarvita, vaikka on kielletty sukupuolitautia sairastavaa menemästä avioliittoon, ja uskalansa väittää, että kun joku kihlautunut menee ottamaan kuulutusta, ja sairastaa jotakin sukupuolitautia, että hänen omatuntonsa on hyvin venyvistä aineista, ja jos heidät voidaan estää menemästä avioliittoon, niin ei voida heitä kuitenkaan estää jatkamasta sukua.

Useasti on todettu, että epänormaalien keskuudessa, missä vastuuntunne on kokonaan poissa, vaistot ja vietit vallitsevat voimakkaina. Niinpä vähämielisillä ja muilla ikäviä tauteja sairastavilla, jotka menevät kaltaistensa kanssa avioliittoon tai muutoin harjoittavat sukupuoliyhteyttä, on useimmiten hyvin monta lasta. Rikosmaailmassa ovat asiat yhtä surullisesta. Myöskin juupoilla isillä on yleensä enemmän lapsia kuin säännöllisillä. Ja kun juoppous on huonon suvun synnyttäjä, niin ei runsas lisääntyminen niihinkään nähden olisi

suotavaa. Joku aika sitten Amerikassa suoritettu tutkimus osoitti vajaakykyisten ja huonoperinnäisten syntyväisyyden niin suureksi, että useassa valtiossa Yhdysvalloissa on lainsäädännön nojalla alettu sterilisoida, t.s. tehdä kykenemättömäksi jatkamaan sukua, mainitunlaisia henkilöitä, ja katsotaan sen menetelmän olevan yhteiskunnan hyvinvoinnille viisasta ja tärkeätä.

Naapurimaassamme Ruotsissa tehtiin n. 7 vuotta sitten valtiopäivillä ehdotus asian järjestämiseksi lainsäädäntöteitse. Meillä Suomessa hallituksen asettama komitea pani toimeen tutkimuksen vv. 1906—07. Tuloksena oli, että maassamme on suhteellisesti suurempi määrä tylsämielisiä kuin muissa Pohjoismaissa.

Kesäkuussa 1925 sosialiministeriön järjestämässä yleisessä kokouksessa, joka tarkoitti maamme tylsämielisten hoitoa koskevien suuntaviivojen luomista, päätettiin yksimielisesti lausua toivomus, että valtioneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin, että sterilisoimista koskeva kysymys otettaisiin harkittavaksi ja asetettaisiin komitea asiaa eteenpäin valmistamaan. Sosialiministeriö ei kuitenkaan ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin, ennenkuin lääkintähallitus oli asiassa antanut lausuntonsa.

Ei ole tiedossani, milläläilla lääkintähallitus on asiaan suhtautunut, mutta ellei lainsäädäntöteitse estetä näiden vajaakykyisten suurta syntyväisyyttä, on siinä se vaara, että koko yhteiskuntamme rappeutuu, sillä heiltä puuttuu vastuunalaisuuden tunne tulevaa sukupolvea ja yhteiskuntaa kohtaan. Tietämättömyys ja kehittymättömyys määräävät heidän lapsimääränsä.

Kaiken edelläolevan perusteella ehdotan hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

- 1) että kansan syvien rivien naisia ja äitejä olisi valistettava hyvien kirjojen ja opettavaisten esitelmien avulla tietoisiksi niistä kysymyksistä, mitkä syntyväisyyden säännöstelyssä terveydellistä tapaa noudattaen ovat välttämättömiä tietää;
- 2) että vajaakykyisten sterilisoimista koskevan lain voimaan saattamista kiirehdyttäisiin;
- 3) että lailla turvataan lääkärin toimittama raskauden keskeyttäminen siinä tapauksessa, että vanhemmissa olevien tarttuvien tautien vuoksi lapsi ei voi synnytyään olla ruumiillisesti ja henkisesti kehityskykyinen.

Hämeeni, pohj. vaalip. sd. naisten piiritoimikunta.

VARATTOMIEN TURVAAMINEN VANHUUDEN, TAPATURMIEN, SAIRAUDEN, ÄITIYDEN JA TYÖTTÖMYYDEN VARALTA SEKÄ LESKIEEN JA ORPOJEN ASEMAN HUOLTAMINEN.

Säännöllisinä työaikoina, jolloin terveet työntekijät elävät ansiostaan saivat he havaita, ettei pelkän palkan varassa oleva voi yleensä tehdä säästöjä pahojen päivien varalta. Palkkataso ei kohoa ylitse sen, mikä menee välttämättömään elantoon ja koska valtava osa työläisiä on perheellisiä, kuluvat vähäiset ansiot lasten elatukseen, ollen usein riittämättömät siihenkään.

Niinpä on työläinen työssä kuluttanut ainoan pääomansa, lihastensa voiman ja tultuaan vanhaksi ei omista mitään, millä olemassaolon turvaisi. Yhteiskunnan köyhäinapuun turvautuminen on kuitenkin monille ahkerille vanhuksille niin raskasta, että he vielä vapisevina ja raihnaisina kurjissa oloissa koettavat leipäänsä hankkia. Köyhäinhuoltolaki 1922 velvoittaa kyllä kuntia huolehtimaan varattomista vanhuksista, ja sen mukaisesti on toisiin kuntiin rakennettu kunnalliskoteja, mutta kaikki työläisvanhukset tietenkään eivät voi niiden apuun turvata. On paljon vanhuksia, jotka valittamatta kärsivät köyhyyttä ja vilua sekä hoidon puutetta.

On aivan luonnollista että terve ja työtätekevä ihminen haluaa turvata vanhuutensa päivät. Palkkatyöläisten enemmistöllä ei siihen ole minkäänlaista mahdollisuutta. Kaikkein vähimmän on sitä nyt, kun palkat ovat yli puolella entisestä laskeutuneet.

Sama, mikä koskee vanhuutta, koskee myös työläisten sairautta, tapaturmia, äitiyttä ja työttömyyttä. Tästä syystä onkin sosialidemokraattinen puolue tehnyt kaikkensa että meidänkin maahamme olisi saatu ajanmukainen sosiaalivakuutus, joka käsittäisi kaikki vähävaraiset ja työpalkasta elävät. Tämän vakuutuksen tulisi — suurten sivistysmaiden tvöväenvakuutuksien mukaan — nojautua siihen, että työnantaja vakuuttaa työläisensä ja varat kootaan vakuutusmaksuista, joista suurin osa tulisi työnantajan suoritettavaksi. Valtio puolestaan avustaisi vakuutusta. Sen lisäksi liittyisi siihen vapaaehtoinen vakuutus, josta maksettaisiin avut määrätyn tulorajan alla oleville. Nämäkin pääsisivät yhteiskunnan avustuksesta osallisiksi.

Maassamme on, kuten tunnettua, työläisten tapaturmavakuutus, vaikka sitä nyt taantumusaikana yritetään huonontaa

niin, että »pikku tapaturmat»; tulisivat vakuutuksen ulkopuolelle ja karenssiaikakin olisi 14 vuorokautta. Asia on parhailaan käsiteltävänä eduskunnassa. Vanhuudenvakuutusta on pohdittu ilman tulosta komiteoissa ja eri valtiopäivillä, samoin sairaus- ja äitiysvakuutusta. Viimemainittu yritti jo tulla voimaan, mutta saivat oikeistoporvarit kommunistien avulla sen hyljätynksi. Siinä meni nurin myös äitiysvakuutus-uudistus, joka tosin olisi ollut rajoitettu, koskien vain työssä käyviä naisia, eli 126,000 naista. Mutta kun valtio olisi avustanut kassoja 50 % :lla synnyttetyille suoritetusta äitiysavusta, niin olisi tämä avustusmuoto ollut naisille suotuisa. Vakuutuksen mukaan, nojaten lain perusteluissa tehtyihin laskelmiin, olisi vuosittain naisille jaettu sairausrahaa noin 15 milj. markkaa. Senlisäksi olisi maksettu perhe-avustusta 10 Va miljoonaa mk, äitiysapua 11 V/2 milj., hautausapua 8 milj. ja miesten sairausrahaa 37 2/3 milj. Vielä olisi lääkärinhoidosta, lääkkeistä, sairaalahoidosta ja kuljetuksista maksettu noin 80 miljoonaan. Näin suuripiirteinen avustus olisi sairaus- ja äitiysvakuutuslailla saatu aikaan ja kustannukset siitä noin puoleksi olisi suorittaneet työnantaja ja valtio, loput työläiset itse. Tämäkään laki ei monissa kohdissa olisi ollut sellainen, kuin toivottiin, mutta kun toisaalta oli asetettu alhainen raja, minkä ylitse työläisiä ei saisi vakuutusmaksuilla rasittaa, niin olisi vakuutus ollut melkoinen uudistus ja laskenut pohjan työväen sairauden ja synnyttäjien avustuksen turvaamiselle. Lähin vaatimus olisi ollut avun ulottaminen vakuutettujen vaimoille. Ei voi muuta kuin valittaa, että asia ajautui karille.

Työttömyysvakuutusta ei myöskään maassamme ole. Sellaisen merkityksen tuntee nykyään esim. Saksan työväki, joka sen puutteessa nyt näntyisi kokonaan. Meillä teki eduskunnan porvarillinen enemmistö noin vuosi sitten taantumukselle palveluksen huonontamalla työttömyyskassalasia. Niinpä supistettiin niiden valtion apua ja ne erotettiin ammatillisista järjestöistä, mikä merkitsisi niille miltei kuoliniskua. Sosialidemokraatit saivat kuitenkin lain yli vaalien joten uusi eduskunta päättää hyväksytäänkö vai hyljätäänkö se.

Vielä on kerrottava, että v. 1930 valtiopäivillä tehtiin sos.-dem. naisten taholta aloite eduskunnassa, miten voitaisiin toimeenpanna niille vähävaraisille äideille, jotka elättävät itsensä ja kasvattavat lapsensa, eläkkeenmuotoinen lapsiavustus, joka ei saa olla köyhäinhoidon luontoinen. Sekään ei johtanut tulokseen. Eduskunta rajoittui lausumaan, että

kun hallitus v. 1929 on asettanut komitean laatimaan suunnitelman sosialivakuutuksen eri haarojen kehittämiseksi, niin tämä asia kuuluu sille. Samalla vain anottiin että hallitus harkitsisi kysymystä ja tekisi siitä aikanaan tarpeelliseksi katsomansa esityksen eduskunnalle.

Tämä lyhyt katsauksemme osoittaa, että Suomessa sosialivakuutus on vielä pääkohdissaan toteutumatta. Tällainen tila on varsin paheksittava ja saatava poistumaan. Työväki on herätettävä valvomaan etuansa, kuten tekee yläluokkakin. Virkamiehillä on eläkkeet, heidän leskillään ja lapsillaan eläkeapua. Rikkaat turvaavat omaisuudella itsensä sitä aikaa vastaan, jolloin ovat työkyvyttömät. Onko työläisten yksin pysyttävä vaivaishoitolaisina tai hädän tullen puutteessa kärsittävä?

Työläiset on saatava ymmärtämään, että he vain yhteistoimin ja asemastaan tietoisina voivat ylempänä osoitetut uudistukset saavuttaa.

Näihin perusteihin nojaten kokous päättää,

että vanhuus-, sairaus-, äitiys- ja työttömyysvakuutuksen puute samoinkuin turvattomain äitien ja lasten turvaamisen laiminlyönti on häpeä maallemme;

ja että voimaakkaalla sos.-dem. luokkataistelulla on nämä uudistukset voimaan saatava.

Hilja Pärssinen.

AMMATTIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN.

Liittokokouksessamme v. 1929 oli esillä oleva kysymys myöskin keskustelunalaisena. Siitä on kysymyksessäolevan kokouksen alustusvihossa sivuilla 31—35 seikkaperäinen alustus ja ponnet, jotka kokouksessa hyväksyttiin yksimielisesti. Tilanne ammattiopetuksen alalla ei ole tämän ajankohdan jälkeen suurestikaan muuttunut. Uusia oppilaitoksia lienee joitain perustettu, mutta niiden puute on siitä huolimatta yhtä suuri kuin aikaisemminkin. Puuttumatta tällä kertaa niiden perusteiden selvittämiseen, joita ammattiopetuksen järjestämisen vaatimukselle asetamme, ne perusteet on jo aikaisemmassa alustuksessa selvästi ja sitovasti esitetty, tyydymme tällä kertaa esittämään muutamia uusia näkökohtia sekä selostamaan tilannetta, millainen se tällä hetkellä on, sillä tästä kysymyksestä ei koskaan puhuta liian usein.

Ammattiopetuksen saaminen on, kuten jo mainittiin, yhä edelleen heikkoa. Kansakouluista pääsee vuosittain noin 50,000 lasta, (v. 1931 yhteensä kaupungeissa ja maaseudulla

49.441 lasta), joiden kaikkien pitäisi valmistua johonkin tehtävään tai ammattiin. Mutta, kansakoulusta lähdettyä katkeaa useimmilta opintie, mikäli ei vanhemmilla ole mahdollisuuksia antaa lapsen jatkaa opintojaan oppikouluissa. Oppikoulun käyminen ei kuitenkaan sinänsä avaa mahdollisuuksia mihinkään ammattiin, oppikoulun keskkurssin vieläpä ylioppilastutkinnonkin suorittanut henkilö tarvitsee vielä erikoista ammattivalmennusta kyetäkseen hankkimaan toimeentulonsa. Viime aikoina onkin sangen usein näkynyt julkisuudessakin valitteluja siitä, että kun oppikoulusivistyksen sekä keskkoulu- että ylioppilastutkinnon suorittaneita valmistuu liikaa, ne eivät enää mitenkään voi hankkia itselleen työmahdollisuuksia niillä aloilla, joille heidän saamansa sivistys heitä johdattaisi. Samassa yhteydessä usein lausutaan kehoituksia vanhemmille, että he ohjaisivat lapsensa käytännöllisille aloille, ammattikouluihin ja oppilaitoksiin.

Mutta asia ei ole vain vanhempain ratkaistavissa, sillä sellaisten ammattikoulujen puutteessa, johon pääsee suoraan kansakoulusta, katsovat monet vanhemmat olevansa pakotettuja panemaan lapsensa oppikouluun, sillä usean ammattikoulun pääsyvaatimuksena on keskkoulu- tai ylioppilastutkinto.

Meillä on tähän saakka ollut liiaksi oppikouluja suosiva suunta vallalla, niille on valtion apu ollut runsas. V. 1929 oli oppikouluissa 47,839 oppilasta, jotavastoin ammattikouluissa oli vain 18,000 oppilasta. Ammattikouluihin on tällöin laskettu kuuluvaksi sellaisetkin oppilaitokset kuin maatalous-, karjanhoito- ja meijerikoulut, kauppakoulut ja teknilliset oppilaitokset; viimeainittuihin pääsyehtona on keskkoulu- tai ylioppilastutkinto.

Suuremmilla teollisuusaloilla, kuten esim. rautateollisuudessa, on havaittu, ettei nykyisen tekniikan aikana aputyöläisistä enää kasva ammattitaitoisia työläisiä kuten ennen, ja vaikka koneet helpottavatkin työntekoa, tarvitaan kuitenkin ammattitaitoistakin työväkeä, joten eräät tehtaat ovat omaa tarvettaan varten perustaneet ammattikouluja, joissa oppilaat saavat, ei vain käytännöllistä, vaan myöskin teoreettista opetusta. Nämä ammattioppilaitokset saavat valtiolta avustusta ja ovat valvonnan alaisia.

Mutta näiden rinnalle on muodostunut suoranaisia huijausyrityksiä ammattiopetusalalla, kun ei oppilaiden pitäjältä vaadita minkäänlaista pätevyyttä. Niinpä voi tapahtua, että henkilö, joka ei ole onnistunut ammatissaan, ilmoittaa sanomalehdessä ottavansa oppilaita 100—500 mk. kurssi-

maksusta. Tämä oppiraha menee useimmiten aivan hukkaan, koska opettaja ei itsekään osaa kunnolla ammattia, jota hänen pitäisi muille opettaa. Mutta niin kauan, kuin yhteiskunta sallii, että kuka hyvänsä saa vapaasti ammattioppilaita pitää, niitä pidetään, sillä aina tulee löytymään niitä, jotka eivät ymmärrä etujaan valvoa. Tämäntapaista suoranaista huijausta vastaan ei yhteiskunta toistaiseksi ole ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin, mutta on vaadittava, että se on julistettava aivan yhtä luvattomaksi kuin yksityinen työnvälitys.

Oppisopimuslaki vuodelta 1923 määrää, että oppisopimus voidaan tehdä vain alle 18-vuotiaan kanssa, ja on oppisopimus tehtävä vähintään 2 vuodeksi. Lyhyempiä oppisopimuksia ei laki tunne.

Oppisopimuksia valvoo ammatitoppilaslautakunnat. Oppisopimus on aina tehtävä kirjallisesti. Oppiajalta maksetaan Helsingissä täysikasvaneen ammattityöläisen keskipalkan mukaan ensimmäiseltä puolivuodelta 25 %, toiselta puolivuodelta 30 % j. toiselta vuodelta 40 %.

Nykyisen oppisopimuslain haittoja on, että se koskee vain alle 18 vuotiaita, ja että oppiaika on siinä vähintään 2 vuotta. Lain uudistaminen onkin suunnittelun alaisena ja on silloin vaadittava, että oppisopimuslaki laajennetaan koskemaan myöskin lyhyempiä oppisopimuksia, että ikäraja poistetaan, että vain ammattitaitoisten henkilöiden sallitaan pitää oppilaita ja että kaikki oppilaita pitävät on asetettava viranomaisten valvonnan alaisiksi.

Kansakoulujen jatkoluokilla ja valmistavissa ammattikouluissa, joita on toimesta 14, jakautuu opetus useaan ammattialaan, ja se on sekä teoreettista että käytännöllistä, pohjautuen kansakouluopetukselle. Tämä opetus on perustana tulevalle ammattikasvatukselle. Ammattiin tähtäävää jatko-opetusta kansakouluissa ja valmistavia ammattikouluja on toistaiseksi vain kaupungeissa, ja sielläkin riittämättömästi, mutta laajan maaseudun lapset ovat kokonaan ammattiopetusta vailla. Niinpä niistä 50,000 lapsesta, jotka vuosittain pääsevät kansakouluista, pääsee valmistaviin ammattikouluihin vain noin 1800, siis aivan pieni prosentti. Kun valtionkouluissa kustannukset oppilasta kohden nousevat 3,258:— ja yksityiskouluissa 2,528 mk., josta valtion avustus 1,597 mk. vuodessa, on sen sijaan kaupunkien kansakouluissa valtion avustus vain 616 mk. ja maaseudulla 667 mk. oppilasta kohti. Tästä näemme, että kansan lapset jäävät lapsipuolen asemaan myös opetukseen nähden.

Ammattien edistämislaitos, jota viime liittokokouksen alustusvihossa laajemmin selostettiin, on tehtävä tunnetuksi naisammattilaisten keskuudessa. Siellä ei anneta alkeisopetusta, vaan täydennysoppia eri ammattilaisille. Naisten ammatit eivät ole siellä vielä saaneet kylliksi kysyntää ammattilaisten puolelta. Kun kurssit ovat lyhyitä, 1—2—3 viikkoa kestäviä, pitäisi niihin voida helposti varojenkin takia osallistua.

Tässä yhteydessä emme tahdo puuttua itse koulukysymykseen ja opetusohjelmiin, jotka kokonaisuudessaan kaipaavat uudistamista ja johon uudistukseen liittomme ja puolueemme ohjelmakin tarkoitusperiensä mukaisesti pyrkii. Toteamme vain, että ammattiopetus on toistaiseksi jäänyt lapsipuolen asemaan. Kansakouluun pohjautuvaa ammattiopetusta on edelleen kehitettävä ja se on oleellisena osana kokonaisuudessaan otettava ratkaistavaksi silloin, kun kouluolomme perinpohjaiseen korjaukseen ryhdytään.

Lähimpinä vaatimuksina ammattiopetuksen järjestämistä olisi esitettävä:

1) että kansakoulun oppimäärän pohjalle rakentuvia ammattiopetuslaitoksia on perustettava valtion ja kuntien toimesta ja niissä opiskelevia on taloudellisesti tuettava;

2) että ammattienopetus on lainsäädännöllistä tietä turvattava siten, että suoranainen keinottelu oppilaiden pitämällä estetään ja niin yksityiset kuin ammattikoulutkin asetetaan virallisen valvonnan alaiseksi.

3) Kun nykyinen koulujärjestelmä vanhentuneena ja nykyisen elämän vaatimuksiin soveltumattomana otetaan perinpohjaisen tutkimuksen ja uudistuksen alaiseksi, on tässä uudistuksessa silmälläpidettävä tietopuolisen ja käytännöllisen opetuksen tarkoituksenmukaisuutta yhteensovelluttamista.

H.gin tdloustyöntekijäin yhdistys.

**SOS.-DEM. TYÖLÄISNAISLIITON JA SEN OSASTOJEN
TEHTÄVÄ EHDOTTOMAN RAITTIUDEN
EDISTÄMISEKSI.**

Suomen sos.-dem. järjestyneet työläiset ovat toimintansa alusta alkaen kiinnittäneet mitä vakavinta huomiota alkoholin käyttöön ja sen aikaansaamaan pahennukseen. Tarvitsee vain muistaa, että jo niinkin aikaisin, jolloin työväestöltä puuttuivat sekä valtiolliset että kunnalliset oikeudet, koetti se tästä huolimatta niin mielenosoituksin kuin juomalakkotoi-

menpiteinkin taistella alkoholipaheen poistamiseksi.

Tässä mielessä maan sos.-dem. työväki hyväksyi puolueohjelmaansa, sen yhdeksi tärkeimmäksi kohdaksi, väkijuomain kieltolain. Tämä tapahtuu jo ensimmäisessä puoluekokouksessa. Sen ohjelman saneli silloinen työväen valiojous ja tämän ohjelmakohdan täydennettynä ja tarkistettuna ovat jälkeensä pidetyt puoluekokoukset hyväksyneet edelleen noudatettavaksi ja sen mukaisesti velvoittaneet puolueen kaikkia elimiä toimimaan.

On luonnollista, että sos.-dem. järjestyneet työläisnaiset sekä puoluetoinnassa että oman liittonsa kaikessa muussakin työssä ovat asettuneet ehdottoman raittiuden kannalle. Tämä kanta on ollut oikea ja selvä. Perheenäidit, jos ketkään, ovat tunteneet alkoholin turmelevan vaikutuksen. Koedeissaan useat heistä ovat nähneet, että ei mikään pahe vie perhettä siten rappiolle kuin alkoholin käyttö monine muine valitettavine seuraamuksineen. Isän juopottelu on hävittänyt kodin taloudelliset ja siveelliset elämänarvot, puhumattakaan siitä perinnöstä, jonka juomarikodin lapset ovat osakseen saaneet. Huoli nuorista, huoli lapsista, se jos mikä on saattanut työläisäidit raittiuskysymyksen hartaiksi ja uhrautuviksi työntekijöiksi. Selvästi ja tinkimättömästi on tämä raittiustahto tuotu myös esiin kaikissa sos.-dem. työläisnaisliiton edustajakokouksissa. Niinpä viimeksi pidetyssä edustajakokouksessakin v. 1928 oli kieltolaki ja raittiuskysymys esillä. Vaaleihin nähden oli ohjelma tarkistettava ja hyväksyttävä. Ja tämä tarkistus johti, kuten ennenkin, siihen, että samalla kuin vakaumukselliseen raittiustyöhön kiinnitettiin mitä vakavinta huomiota, samalla myös päätettiin tinkimättömästi seisoa kieltolain tukena, puolustaa sitä kaikkia hyökkäyksiä vastaan. Ankara paheksuminen lausuttiin myös niille ryhmille ja yksityisille, jotka kieltolain kaatamiseksi olivat työtä tehneet.

Tästä paljon merkitsevää edustajakokouksesta on kulunut vain muutama vuosi. Näiden muutamien vuosien aikana on Suomen työväestö, ja voipa sanoa koko maa, joutuneet sellaisiin vaikeuksiin, jolloin laittomuus ja mielivalta sanan korkeimmassa merkityksessä on maata terrorisoinut ja lakikaan ei aina ole ollut kaikille sama. Nämä vuodet ovat olleet tuskantäyteistä, hädänalaista elämää Suomen työläiskokouksille. Kuluneet vuodet ovat olleet myöskin raskaita menetyksen vuosia. Niinpä on työläisraittiusväki monien muiden menetysten ohella menettänyt myöskin kieltolain, aseiden raittiustaistelussa. Kun kieltolain kaatajat eivät muuten yrityk-

sissään onnistuneet, niin riensi hallitus heidän avukseen. Toimeenpantiin kansanäänestys ja sen suoranaisena jatkona annettiin esitys uudeksi väkijuomalaiksi. Kiertoteitä kulkien saatettiin eduskunta kieltolain kumoamiseen ja väkijuomien täydelliseen vapauttamiseen. Seuraus tästä on, että laitto-main väkijuomain rinnalle on tullut valtion alkoholiliike myymälöineen ja anniskeluineen. Tämä kaikki siksi, että muka kansan raittiutta edistettäisiin ja valtion talous paraniisi. On lupa kysyä, onko yksikään ihminen juomalla tullut raittiiksi? Tai onko yksikään talo juopottelun avulla pysynyt pystyssä? Totisesti ei, sillä syyt ovat toiset, ja ne johduvat kapitalistisesta talousjärjestelmästä.

Työväestö kärsii enemmän kuin muut luokat alkoholismien tuottamasta kurjuudesta, ja siksi se asiantila, mihin nyt on jouduttu, vaatii jokaista työläisnäistä yhä tarmokkaammin taistelemaan alkoholia ja sen käyttöä vastaan. Työ ei ole nyt helppoa, sillä alkoholiliike myymälöineen pitää huolta siitä, että väkijuomat ja niiden turmeleva vaikutus yhä lisääntyy. Ja kun lisäksi jotkut työväenyhdistykset samoin kuin eräät osuuskaupatkin ovat katsoneet mahdolliseksi ruveta väkijuomia tarjoamaan, niin on houkutus väkijuomiin tehty vieläkin suuremmaksi. Kun sitten kaiken muun lisäksi eräät puoluelehdetkin katsovat tarpeellisiksi väkijuomailmoitukset, niin on jouduttu tielle, jolla varsinkin nuorison elämässä on mitä tuhoisimmat vaikutukset.

Joka rakastaa nuorisoa, sen täytyy vihata alkoholia. Tämän lauseen velvoittavana ja vaativana tuntevat työläiskotien äidit. Nuortensa puolesta he ovat aina ja kaikkialla parhaansa antaneet ja siksipä nytkin on työläisäitien astuttava niin laillista kuin laitontakin alkoholiliikettä vastaan. Nuorisolle, joka on kasvanut kieltolakivuosien onnellisemmissä oloissa, on saatava selväksi alkoholin turmeleva ja hävittävä vaikutus. Naisyhdistykset taas läheisessä yhteydessä olleen Sos.-dem.! Raittiusliiton kanssa voivat parhaiten tätä tärkeää raittiuskasvatustyötä suorittaa. Lasten osastoissa toimivat suurelta osalta juuri naisosastojen jäsenet. He luovat hengen ja elämän kuhunkin osastoon. Heitä seurataan ja ymmärretään ja näin lasten mieliin määrätietoisen ja heitä ymmärtävän työn kautta saadaan istutetuksi elävä tietoisuus siitä, että alkoholia on aina ja kaikkialla kartettava, myytäköön tai tarjottakoon sitä missä tahansa, olkoon se sitten laillista tai laitonta. Tämä työ vaatii tekijältään paljon, se on tulevaisuuden työtä, mutta se aikoinaan antaa työn palkaksi tietoisien ja terveen työläisnuorison. Ja sen puolesta kannattaa työtä tehdä.

Kasvatustyön ohella voi kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että työväen luottamustoimiin tulee valituksi, niinkuin puolueohjelmakin vaatii, vain niitä järjestöjen jäsinä, jotka muiden tietojensa ja kykyjensä lisäksi ovat myös ehdottomasti raittiita ja että he ehdotonta raittiutta edistäen huolehtivat siitä, ettei työväentaloilla tai sen omistamissa liikelaitoksissa ja ravintoloissa myydä, ei anniskella eikä käytetä väkijuomia. Tämä on erikoisen tärkeä siksi, että juuri työväentalot ovat, ja täytyy olla, niitä paikkoja, joissa työläisnuoriso viettää aikaansa. Siellä hän kasvattaa ja kouluuttaa itseään, hankkii ne henkiset elämän arvot, joita hän tarvitsee.

Tämä kasvatustyo- ja valistustyö ei edisty eikä onnistu taloilla, joilla alkoholi osaansa suorittaa. Sillä totuus on, että alkoholi on kaiken kehityksen jarru, ase hallitsevien luokkien käsissä. Siksi onkin juuri järjestyneiden työläisnaisten huolehdittava siitä, ettei heidän edustajakseen tule mihinkään luottamus- ja edustajatoimeen valituksi henkilöä, joka ei noudata puoluekokouksen asettamia vaatimuksia raittiuden edistämiseksi. Ja että hän muutenkin edistää puolueen siiveillisten päämäärien toteuttamista. Tämän vaatimuksen esittämiseen on enemmän kuin tarpeeksi syytä.

Taloudelliset ja yhteiskunnalliset epäkohdat johtavat niin useasti juoppouteen. Näiden epäkohtien poistamiseksi aikamme suuressa taistelussa on ehdottomasti työtä tehtävä. Tässä, niinkuin kaikessa muussakin, raitista aikaa luovassa työssä tarvitaan kaikkien puolue-, nuoriso-, urheilu- ja sivistysjärjestöjen työtä. Nuorisolle on järjestettävä kehittävä ja mukaansa vetävää opiskelua ja ajanvietettä. Niin tehden säilyy nuorisomme houkutuksista huolimatta oikealla tiellä.

Vaikeuksista huolimatta olisi myöskin käytävä entistä päättävämpään työhön nuorisomme elämänolojen korjaamiseksi, sillä siksi huonot ne todella ovat. Työttömyyskiros ja alhaiset, elintasoa vastaamattomat palkat, vievät kunnan nuorukaisenkin harhateille. Samoin huonot ja puutteelliset asunot, niinkuin v. 1923 alkoholikomitean mietinnössäkään todetaan. Asukkeina olevat sen mukaan muodostavat juopuneina pidätetyistä kaikkein suurimman ryhmän. Raittiustyössä on siis tähänkin puoleen asiassa vakavaa huomiota kiinnitettävä, jos mielitään alkoholin käyttöön johtavat syyt poistaa.

On luonnollista, että puolueen sanomalehdistön on parhaansa mukaan edistettävä ehdottoman raittiuden hyväksi suoritettavaa työtä. Siihen sitä velvoittaa jo puoluekokousten päätöksetkin. Eikä toisin voi ollakaan, jos mielitään

työväen oikeuksien puolesta taistella. Siitä huolimatta tulee työläisnaisosastojen yhdessä puolue- ja muiden järjestöjen kanssa huolehtia siitä, että puoluelehdistössä raittiusasian nykyiseen vakavaan tilanteeseen nähden kiinnitetään kaikki huomio. Työväenluokan keskuudessa suoritettavan raittiustyön onnistuminen sitä ehdottomasti vaatii.

Edelläsanotun perusteella ehdotetaan edustajakokoukselle seuraavaa:

Alkoholin käyttö heikentää työväenluokan terveyttä, turmelee sen hyvinvointia ja lamauttaa sekä henkistä että ruumiillista taistelukykyä ja tarmoa. Tästä johtuu osaltaan tietämättömyys ja haluttomuus työväenluokan taistelussa elämänsä parantamiseksi, hidastuttaen ja ehkäisten kaikkea yhdistystoimintaa, ja kun nuorisoon alkoholin aiheuttama kurjuus vaikuttaa mitä tuhoisimmin, niin pitää kokous välttämättömänä huomioonottaen ne vaarat ja vaikeudet, joita laillistettu alkoholiliike tulee työväelle ja sen järjestötyölle tuottamaan, kehittää ja lujittaa sos.-dem. työläisnaisten suorittamaa raittiustyötä ja siinä mielessä päättää:

1) Tunnustaen raittiuskasvatustyön ja vakaumuksen yhdeksi sos.-dem. työväenliikkeen peruskiveksi kehoittaa edustajakokous sos.-dem. naisyhdistyksiä yhdessä sos.-dem. Raittiusliiton kanssa harjoittamaan alueellaan lasten, nuorison ja aikuisten keskuudessa ehdottomuuteen perustuvaa raittiustyötä ja samalla voimainsa mukaan toimimaan niin, että nykyistä tehokkaampi raittiusopetus saadaan aikaan maan kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa;

2) naisosastojen tulee huolehtia siitä, että työläisnaisten edustajiksi kaikkiin eri edustus- ja luottamustoimiin tulee valituksi ehdottomasti raittiita henkilöitä ja että he tässä edustustehtävässään toimivat niin, ettei houkutusta alkoholin käyttöön tehtäisi mahdolliseksi ja että ei ainakaan työväentaloilla eikä työväen liikelaitoksissa väkijuomia valmisteta, myydä eikä anniskella;

3) nuorison pelastamiseksi alkoholin käytön rappeuttavilta vaikutuksilta on naisosastojen suoritettava määrätietoista työtä myöskin "alkoholin käyttöön johdettavien yhteiskunnallista ja taloudellista kurjuutta synnyttävien epäkohtien poistamiseksi;

4) edustajakokous odottaa, että puolueen sanomalehdistö raittiusasian suuren merkityksen työväenluokan luokkataistelussa tunnustaen itse puolestaan lak-

kaarnatta taistelee ehdottoman raittiuden edistämiseksi ja siinä mielessä sos.-dem. naisosastojen suorittamaa raittiustyötä parhaansa mukaan edistää.

Aino Lehtokoski.

Liittotoimikunta yhtv ylläesitettyyn.

RETKEILYTOIMINTA.

Kuusankosken Työväenyhdistyksen Naisosasto on lähettänyt Liittokokoukselle ehdotuksen retkeilytoiminnan kehittämisestä liitossa, ja ehdottanut että Liittotoimikunta asettaisi erikoisen retkeilytoimikunnan, joka tukisi ja järjestäisi retkeilyjä, anoisia rautatiealennuksia y.m., koskapa retkeily on yleensä innostavaa ja puoleensa vetävää.

Liittotoimikunta on asiassa kääntynyt Helsingin Työväen Matkailuyhdistyksen puoleen, ja on yhdistyksen taholta laadittu kysymyksestä seuraava alustus:

Retkeilytoiminta työväen keskuudessa Keski-Euroopassa on saanut suuren laajuuden. Esim. Itävallassa ja Saksassa, joissa maissa on voimakkaita työväen kansainvälisen matkailujärjestön »Luonnon Ystävät» osastoja, on retkeilyt luonnon helmassa hyvin suosittuja. Niinpä alppikiipeilyt, retkeilyt Tyrolin vuoristossa j.n.e. ovat jokapäiväiseen elämään kuuluvia ilmiöitä. Järjestöillä on m.m. useita retkeilymajoja, joissa voi yöpyä, syödä ja levähtää. Tässä järjestössä on osastoja useissa maissa, meillä on Helsingin Työväen Matkailuyhdistys, ainoa Suomessa toimiva »Luonnon Ystävien» jäsenosasto.

Lähinnä kansamme luonteen laadusta johtuu, ettei meillä voida tuskin ajatella retkeilyjen saavan sitä laajuutta, joka sillä on esim. yllämainituissa maissa. Edellytyksiä täällä kyllä on. Meillähän on kaunis luonto, kulkuvälineet jo nykyisin aika hyvät, (kesällä polkupyörät, autobussit, veneet, laivat y.m., talvella sukset j.n.e.) Työväentaloja, jotka erinomaisesti voivat palvella myös retkeilytarkoituksia, on melkein joka kylässä. Retkeilytoiminta on kuitenkin yhä laajenemassa, ja sen tarkoituksenmukainen kehittäminen on tehtävä, johon on kiinnitettävä kaikissa työväen järjestöissä riittävästi huomiota.

Retkeily voi hyvin järjestettynä erinomaisesti palvella työväen sivistys- ja valistustarkoituksia, ja sen vuoksi on sekin kehitettävä omatoimiseksi. Tämä koskee niin koti- kuin ulkomaillekin tehtäviä retkeilyjä. Retkeilijäin on koetettava

yhdistää hyöty ja huvi, ja esiintyä aina juuri työläisretkeilijöinä. Retkillä voidaan laulaa työväen lauluja. Hyökkäysmatkat uusien osastojen perustamiseksi, ja entisten virkistämiseksi ovat hyvin suositeltavia. Vierailuretkistä on ajoissa ilmoitettava sen paikkakunnan työväenjärjestöille, jonne retki tehdään, jotta isännät voivat varata oppaita, hankkia majoituksen, järjestää käyntiohjelman, ja yhteisen illanvietonkin. Milloin asia vaatisi erikoisia ohjeita, esim. ulkomaisen retken ollessa kyseessä, on käännyttävä Liittotoimikunnan puoleen, joka voi, esim. yhteistyössä Helsingin Työväen Matkailuyhdistyksen kanssa, välittää tarpeellisia neuvoja. Ei ole välttämätöntä, että naisosastot pyrkisivät kosketuksiin vain naisosastojen kanssa, vaan olisi retkeilytoimintaa kehitettävä yleisempiä näkökohtia silmälläpitäen. — Huomattava on, että milloin joltakin paikkakunnalta lähtee vähintään 20 osanottajaa retkelle, saavat retkeläiset ilman muuta aina 25 % alennuksen rautateillä ilmoittamalla asiasta asianomaiselle asemapäällikölle, joitakin päiviä ennen matkaa.

Ylläesitetyillä perusteluilla liittokokous kehoittaa:

- 1) osastoja kiinnittämään huomiota entistä enemmän joukkoretkeilytoimintaan, järjestämään vierailu-iltamia ja n.s. hyökkäysmatkoja, sekä myöskin opintomatkoja ja retkeilyjä, joilla on tarkoitus tutustua luontoon ja luonnonkauneuksiin;

- 2) liittotoimikuntaa järjestämään retkeilyjä, antamaan liiton äänenkannattajan palstoilla neuvoja retkeilyjen järjestämiseen nähden, ja mikäli havaitsee tarpeelliseksi, asettamaan erikoisen retkeilytoimikunnan tätä tarkoitusta varten.

Liittokokouksen työohjelma.

Kokous alkaa Helsingissä työväentalon opintosalissa loka-kuun 28 päivänä klo 10. Valtakirjat lähetettävä vähintään viikkoa ennen kokousta Sos.-dem. Työläisnaisliiton toimistoon Sirkuskatu 5.

ASIAT:

Kertomus S. Sos.-dem. Työläisnaisliiton toiminnasta 1/6 1929—1/9 1932.

Selostus rahavarani hoidosta ja Toverittaresta.

Alustukset:

Valistustyö: I. Liiton ja osastojen välinen vuorovaikutus.

II. Sos.-dem. Naisyhdistysten tehtävät.

Lastenkodit, vaiko sijaiskodit ovat asetettavat etusijalle.

Syntyväisyyden säännöstely.

Varattomien turvaaminen vanhuuden, tapaturmien, sairau-
den, äitiyden ja työttömyyden varalta sekä leskien ja or-
pojen aseman huoltaminen.

Ammattiopetuksen järjestäminen.

Sos.-dem. Työläisnaisliiton ja sen osastojen tehtävät ehdotto-
' man raittiuden edistämiseksi.

Retkeilytoiminta.

Esitelmät:

Rauhanaate ja aseistariisunta, R. Sventorzetski.

Syntyväisyyssäännöstely, rva Kaisu Snellman.

Kunnallissosialismi Wienissä, varjokuvin, Hilja Pärssinen.

Kunnalliset tehtävät lastenhuoltoon ja köyhäinhoitoon näh-
den, J. E. Janatuinen.

Kotitalouden järkipäristyttäminen, Aili Huotari.

Kotitaloudellinen valistustyö, Miina Sillanpää.

Kukkasrahaston perustamisesta, Miina Sillanpää.

Käyntejä:

Kotitalouslautakunnan opetuskeittiössä ja käsityöneuvonta-
kursseilla.

Hyvösen lastenkodissa.

Ammattien edistämislaitoksessa ja elintarvemessuilla.

Lepopirtissä.

Liittotoimikunta.